

γενομένην εργασία και να λάβη κατά τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον σαφῆ ιδέαν τῆς ἀποκαλυφθείσης θαυμαστῆς ψηφιδωτῆς εἰκόνας καὶ τῶν λεπτομερειῶν αὐτῆς.

Ἐκ πολλῶν καὶ βασίμων κριτηρίων χρονολογεῖ τοῦτο ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τοῦ 10^{ου} αἰῶνος (986-994). Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ βυζαντινὰ ψηφιδωτὰ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 7^{ου} αἰῶνος μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 11^{ου} ἀντιπροσωπεύονται μέχρι τοῦδε μὲ ἐλάχιστα καὶ κυρίως ἐπαρχιακὰ δείγματα, τὸ νέον μωσαϊκὸν τῆς ἁγίας Σοφίας θὰ ἀποτελέσῃ σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐξελίξεως τῶν βυζαντινῶν ψηφιδωτῶν διὰ τὸν 10^{ον} αἰῶνα, ὅπως καὶ τὸ μωσαϊκὸν τοῦ Χριστοῦ ἄνωθεν τῆς πύλης τοῦ νάρθηκος, τὸ δημοσιευθὲν εἰς τὸ πρῶτον τεῦχος, διὰ τὸν 9^{ον} αἰῶνα. Ἐν παραρτήματι προστίθεται λεπτομερέστατος ἀπολογισμὸς τῶν χρωμάτων καὶ ἐξαντλητικὴ καταμέτρσις τῶν μεγεθῶν τῶν προσώπων καὶ τῶν ἀντικειμένων μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν των.

Ἐγχρωμος πίναξ ὅστις θὰ ἔδιδεν εἰς ἡμᾶς πλήρη ἐντύπωσιν τῶν ἀρμονιῶν τῶν χρωμάτων, ἀφῆθη διὰ τὸ δημοσιευθῆ εἰς τὸ μέλλον ν' ἐπακολουθήσῃ συνολικὸν ἔργον τῶν μωσαϊκῶν τῆς ἁγίας Σοφίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

«*Δασματικὴ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος καὶ ἰαματικοῦ Ὁρέστου τοῦ ἐκ Τυάνων τῆς Καππαδοκίας, συντεθεῖσα μὲν ἐν Ἁγίῳ Ὁρει Ἀθῶ ἔτει σωτηρίῳ 1904 ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Προηγούμενου Χρυσοστόμου Δαυριώτου, τοῦ Μαδυντιου, Μεγάλου Ἀρχιμανδρίτου τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐγκριθεῖσα, νῦν πρῶτον δ' ἐκδιδομένη ἀναλώμασι, ἐπιστάσι τε καὶ ἐπεξεργασίᾳ Σοφοκλέους Ἀβρ. Χουδαβερδόγλου Θεοδότου, τοῦ Τυανέως, ἰσοβίου ἐπιτίμου Προέδρου τῶν Τυανέων, Προέδρου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου «Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ», Ἐπιτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Ἀνατάτου Ἰταλικοῦ Στιενογραφικοῦ Ἰνστιτούτου, Ἰππότου τοῦ Παναγίου Τάφου, τοῦ Βασιλικῆς Τάγματος τοῦ Σωτήρος κλπ. Μετὰ προλεγομένων καὶ σημειώσεων τοῦ Ἐκδότου. Ἀθήνησιν, αἴφας. Σελ. 34.*

Τοῦ ἱεροῦ τούτου ἔργου, ὅπερ ὁ ἐκδότης, πατρῶζων υἱὸς ἀφιεροῖ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν σεπτῶν γονέων αὐτοῦ καὶ τῆς πρὸς μητρὸς μάμμης, προτάσσονται ἐν σελ. 5-12 σοφὰ ὄντως προλεγόμενα, ἐν οἷς ἐν γλώσση Ἑλληνικῇ, καθαροῦ, ὁμαλῆ, ἀπταιστώ καὶ ἀμέμπτῳ ὁμολογουμένως, ὁ ἐκδότης ἐκτίθησι τὴν ἀθλῆσιν τοῦ συμπατριώτου αὐτοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ὁρέστου τοῦ ἱατροῦ καὶ ἐκ προγόνων Χριστιανοῦ, μαρτυρησαντος ἐπὶ τοῦ παρανόμου καὶ τυραννικωτάτου Διοκλητιανοῦ καὶ τοῦ ὠμοτάτου Γαλερίου, Καίσαρος τῆς

Ἐκδοτῆς. Ὁ ἐκδότης ἐν τῇ διορατικότητι αὐτοῦ δὲν διείδε μόνον τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀταξίαν καὶ τὰ χάσματα, ἅτινα ὑπάρχουσι «ἐν ταῖς εἰς μνήμην τῶν Ἁγίων ψαλλομέναις ἀκολουθίαις», ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς πολλοὺς Ἁγίους ἔλλειψιν Ἀκολουθιῶν, ἐνῶ εἰς ἄλλους ὑπάρχουσι διπλαῖ καὶ τριπλαῖ τοιαῦται, ὡς καὶ τὴν ἔλλειψιν ἐν πολλαῖς «δοξαστικῶν, προσομοίων, ἀπολυτικῶν, κοντακίων, ἔξαποστειλαρίων καὶ τροπαρίων πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀκροστιχίδος, ἐνῶ ἐν ἄλλαις ὑπάρχουσι παρεντεθειμένα τροπάρια ἀλλοιοῦντα ταύτην». Καὶ πῶς νὰ μὴ ὑπάρχωσι τὰ χάσματα καὶ κενά, ἀφοῦ ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἠθέλησεν ἵνα ἀναθῇ τὴν ἐκκάθαρσιν αὐτῶν καὶ διόρθωσιν εἰς πολυμελῆ ἐπιτροπήν, ἀποτελουμένην οὐχ ἀπλῶς ἐκ λογίων, ἀλλ' ἐκ λογίων ἐμπείρων τῆς τε Ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως καὶ μετρικῆς καὶ τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, ἀλλ' ἀφῆκε τὴν ἐκτύπωσιν ὅλων τῶν λειτουργικῶν βιβλίων εἰς ἐπιχειρηματίας λαϊκοὺς, οἵτινες ἐξετύπουν καὶ ἐκτυποῦσιν ἔτι καὶ νῦν αὐτὰ πρὸς ἴδιον ὕλικόν μόνον ὄφελος, καὶ διὰ τοῦτο εὐρίσκονται εἰς τὴν κατάστασιν, ἣν περιγράφει ὁ ἐκδότης; Ἀπὸ δὲ τῆς μετρικῆς ἀπόψεως καὶ προσθήκης λέξεων ξένων ὅπως πρὸς τὴν ἔννοιαν καὶ τὸ μέτρον καὶ ἀνορθογραφίων εἰς ἔτι χεῖρονα;

Ἐν τοῖς Προλεγόμενοις ὑπάρχουσι ἐκκλησιαστικαὶ λεπτομερεῖς εἰδήσεις ἄγνωστοι τέως καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐκκλησιαστικογράφους, οἱ ὅποιοι παραλείπουσιν, ὡς ἐκ τούτου, τὴν ἀναγραφὴν αὐτῶν ἐν ταῖς ἱστορίαις αὐτῶν.

Ἡ 4ῃ ὑποσημείωσις ἰδίᾳ παρέχει τοῖς φιλόστοροι λίαν σπουδαίας ἱστορικὰς εἰδήσεις οἷαι ἡ περὶ τῶν ἐν Τυάνοις ἱπποφορβειῶν καὶ τῆς αὐτόθι ἀκμασάσης στενογραφικῆς σχολῆς. Καὶ ὁ κατάλογος δὲ τῶν τριάκοντα καὶ ἑνὸς ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν τῶν Τυάνων, τῶν ἀπὸ τοῦ 325 μέχρι τοῦ 1928 ἀκμασάντων, ἐστὶ πολὺτιμος.

Αἱ δὲ παραπομπαὶ εἰς τὴν Παρακλητικὴν, τὸ Τριψῆδιον καὶ τὰ Μηναῖα πολλὴν παρέχουσιν εὐκολίαν τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἱεροψάλταις.

Οἱ Τυανεῖς εἶναι λίαν εὐτυχεῖς ἔχοντες συμπολίτας τοσοῦτους Ἁγίους, καὶ δὴ τὸν Ἅγιον Ὁρέστην τὸν Ἰαματικόν, τὸν Ἅγιον Γεώργιον τὸν Τροπαιοφόρον, τὸν συμπολίτην αὐτοῦ Ἅγιον Θεοδόσιον τὸν κοινοβιάρχη, τὸν Ἅγιον Λογγῖνον τὸν Ἐκατόνταρχον, τὸν Ἅγιον Ἀγαθόδωρον, τὸν Ἅγιον Οὐάρον καὶ ἄλλους. Ἡ παράθεσις δὲ τῶν συντόμων Συναξαρίων καὶ τῶν ἐκτενῶν βιογραφιῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρέστου ἐκ διαφόρων κωδικῶν Ἑλληνικῶν μὲν, ἀλλ' ἐν ξέναις Βιβλιοθήκαις ἀποκειμένων, καὶ ἐκ λωποδυσίας προελθόντων, περιτράνωσ δείκνυσι τὴν πολυγλωσσίαν καὶ τὴν πολυμάθειαν δι' ἧν ὁ ἐκδότης ἐπλούτισε σπουδαίως τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν, ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἀτύτους κόπους οὓς κατέβαλε πρὸς περισυλλογὴν αὐτῶν καὶ ταξιθέτησιν.

Καὶ πόσα ἄλλα δὲν μανθάνει ὁ φιλόστορος ἀναγνώστης ἐκ τῶν Προλεγόμενων αὐτῶν, ἐν οἷς παρεντίθενται τὰ ἱστορικὰ ταῦτα γεγονότα, καὶ δὴ καὶ

ἐκ τῶν ὑποσημειώσεων, ἐξ ὧν μανθάνομεν καὶ ὅτι ἐν Τυάνοις σφύζεται ἔτι καὶ νῦν «σχεδὸν αἰνὲς τὸ μέγα τῆς πόλεως ὑδραγωγεῖον» ὅπερ ἦν κτίσμα Σωτήρος καὶ Θεοδότου, στήλη τις ρυθμοῦ δωρικοῦ, ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαί, ἀνάγλυφα καὶ ἄλλα ἐρείπια, μαρτυροῦντα τὸν ἐκεῖ σπαρέντα ἀπὸ 2400 περίπου ἐτῶν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, ἔνθα ὑπῆρχε καὶ τὸ Ἱερὸν Ἀσβαμαίου ἢ Ὀρχίου Διός. Ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν ὅτι ἡ Μητρόπολις Τυάνων ὑπῆρχεν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Δ' αἰῶνος¹, ἀφοῦ ὁ πρῶτος αὐτῶν Ἐπίσκοπος Εὐψύχιος ἔλαβε μέρος εἰς τὴν Α' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῷ 325, καὶ μετὰ διαφόρους μεταλλαγὰς ὑπήχθη τὸ δεύτερον ὑπὸ τὸν Ἰκονίου, ὑφ' ὃν καὶ μεθ' οὗ τέλεον ἐξέλιπεν, ἅτε τοῦ ποιμενάρχου αὐτῶν ἀειμνήστου Προκοπίου Λαζαρίδου τοῦ Τυανέως σφαγιασθέντος ὑπὸ τῶν ἀγρίων Τούρκων, τῶν δὲ πληθυσμῶν αὐτῶν καὶ ἐν γένει τῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐκρίζωθέντων ἐκ τῆς πατρώας γῆς, ἣν κατέκουν ἀπὸ εἴκοσι καὶ τεσσάρων αἰῶνων, καὶ ἤδη διασπαρέντων ἀνά τὴν νέαν Ἑλλάδα, ὁπόθεν οἱ πρόγονοι αὐτῶν εἶχον ὀρμητῆ καὶ ἐγκατασταθῆ ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Ὁ ἀειμνήστος ποιητῆς καὶ μελωδὸς τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου Ὁρέστου Προηγούμενος Χρυσόστομος Λαυριώτης² ἐχειρίζετο ἄριστα τὸν κάλαμον, κατεῖχε τοὺς Ἑλληνας συγγραφεῖς καὶ ποιητὰς ὅσον οὐδεὶς ἄλλος λόγιος Ἀγιορείτης, εἶχε δὲ καὶ τὸ τάλαντον τοῦ ποιητοῦ καὶ τὸ τοῦ μουσουργοῦ καὶ μελωδοῦ, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἁσματικῆς ταύτης Ἱερᾶς Ἀκολουθίας, ἣν διακρίνει ἡ συμμετρία καὶ ἡ γλαφυρότης, ἀλλὰ καὶ ἡ μεγάλη εὐσέβεια καὶ ἡ ἔνθερμος Πίστις εἰς τὸν ἐν Τριάδι Θεόν. Ἡ μεγάλη αὕτη διάνοια ἐπέπρωτο ἵνα ἀνοσίως δολοφονηθῆ ἐν αὐτῷ τῷ Ἁγίῳ Ὁρει ὑπὸ ἀνοσίων καὶ ἀσυνειδήτων ρασοφόρων.

Τῆς ἀκολουθίας ταύτης, ἣν δικαίως ἐπήνεσεν ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κύριος Χρυσόστομος, (σελ. 319-320 τῆς «Ἐκκλησίας» 3 Ὀκτωβρίου 1936, ἀρ. 39-40) ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριος Βενιαμὴν ἐποιήσατο χρῆσιν τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1936, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου, ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Παρακλήσιῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τῆς Πατριαρχικῆς Ἀθλῆς, ὁ δὲ σοφὸς καὶ πολυμαθέστατος Ἰβηρ λόγιος Σάλβα Βαρδιτζὲ μετέφρασεν εἰς γλαφυροὺς στίχους ἐν Ἰβηρικῇ γλώσσῃ τὸν «Οἶκον» τοῦ Κανόνος τοῦ Ἁγίου.

† ΑΡΧΙΜ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΤΕΝΑΣ

Προϊστάμενος τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Βρασσοῦ.

¹ Τὰ Τύανα, πατρὶς Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως, Ἀπολλωνίου φιλοσόφου τοῦ νεωτέρου, Φίλωνος τοῦ Γεωμέτρου, τοῦ Χρυσίππου καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ τοῦ Διογένοϋς ὑφίσταντο ἀπὸ 2110 ἐτῶν συνοικισθέντα τῷ 174 π. Χ. ὑφ' Ἑλλήνων ἐπὶ βασιλείᾳ τῆς Καππαδοκίας Ἀριαράθου Ε' τοῦ Εὐσεβοῦς.

² Αἱ ἐν τέλει τῆς ἀκολουθίας τέσσαρες πρόσθετοι σελίδες αἱ περιλαμβάνουσαι τὰ ἰδιόμελα αὐτῆς ἐμουσουργήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Χρυσοστόμου.